

Het Bijbelboek Ruth

רוּת

Johan H. de Boer

“Ik voelde me verplicht de geschiedenis van Ruth te vertellen, omdat ik wilde laten zien hoe groot de kracht van God is en hoe gemakkelijk het Hem valt om zelfs eenvoudige mensen tot een schitterende waardigheid te verheffen, zoals hij ook David, die van zulke ouders afstamde, tot de hoogste waardigheid verhief.”

FLAVIUS JOSEPHUS

Het Bijbelboek Ruth



Auteur: Johan H. de Boer MSc

Cover: Isa Sebastião (gebruikt onder Pexels-licentie)

© 2026, J.H de Boer, Hengelo

Eigen beheer

ISBN 978 94 038 4098 7

Printing on Demand - Uitgeverij Heijink, Hardenberg

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij digitaal, elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de copyrighthouder.

Verantwoording

De vers-voor-vers tekst uit het Bijbelboek Ruth in deze vertaling is overgenomen uit de Nederlandse Statenvertaling. Daarbij is de tekst inhoudelijk niet aangepast, maar zijn (om de tekst iets toegankelijker te maken) de oud-Nederlandse naamvallen en andere oude spelling soms minimaal aangepast aan nieuwe spelling.

Voor de studie is gebruik gemaakt van verschillende verklaringen, preken, geannoteerde Bijbels en andere literatuur. De verwijzingen naar die literatuur zijn in de tekst duidelijk herkenbaar gemaakt en opgesomd in de literatuurlijst.

De hoofdtekst is als volgt weergegeven:

- **vet onderstreepte cursieve tekst** is de vers-voor-vers tekst uit de Statenvertaling.
- “*cursieve tekst tussen de haken*” is geciteerde tekst, zo mogelijk in kleine kapitalen gevolgd door de (AUTEUR). Die is vanzelfsprekend terug te vinden in de literatuurlijst.
- [Rechte haken met gewone tekst] duiden op toelichtingen die ik zelf, doorgaans ter verduidelijking, aan de tekst heb toegevoegd.
- De rest van de hoofdtekst, zonder kenmerken, zijn mijn eigen annotaties.

De auteur

Lijst van afbeeldingen

<i>Afb.</i>	<i>Naam en bron</i>	<i>Pag.</i>
1	<i>Elimelech and his wife Naomi with their two sons leaving Bethlehem after a famine. Copy of 16th century miniature.</i>	5
2	<i>Map of modern Palestine. H.H. Hardesty, 1882.</i>	7
3	<i>Naomi entreating Ruth and Orpah to return to the Land of Moah William Blake, 1795. Ca. 60 × 42,6 cm. Fitzwilliam Museum, Cambridge, P.91-2005.</i>	17
4	<i>Boaz and Ruth. Gustave Doré, 1866. 24,4 x 19,3 cm. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam.</i>	38
5	<i>Ruth and Boas. Julius Schnorr von Carolsfeld, 1825. 21.7 x 25.8 cm. National Gallery of Art, Washington, 2007.111.163.</i>	40
6	<i>Boaz geeft Ruth te eten. Walter Crane (1863). 25.5 x 33.5 cm. Privébezit</i>	44
7	<i>Ruth and Noemi (Naomi, Noemie) working in the fields of Boaz (Booz). Miniature from codex 212 (or padovano codice or Bible of Padua) 1390-1400 Rovigo, Accademia dei Concordi).</i>	46
8	<i>Ruth slaapt aan Boaz voeteneinde. Philips Galle (vóór 1591). Rijksmuseum Amsterdam, RP-P-1968-230.</i>	58
9	<i>Boaz giet zes maten gerst in Ruths sluier. Rembrandt Harmensz. van Rijn, 1645. 12,6 × 14,3 cm. Rijksmuseum Amsterdam, RP-T-1930-9.</i>	66
10	<i>Ruth gives birth to Obed son of Boaz. Miniature from codex 212 (or padovano codice or Bible of Padua) 1390-1400 Rovigo, Accademia dei Concordi</i>	80

Inhoud

	Verantwoording	i
	Lijst van afbeeldingen	ii
	Inleiding	v
	Het Bijbelboek Ruth (1 - 4), Statenvertaling	xi
1	Ruths vertrek uit Moab (Ruth 1)	3
	<i>Toepassing</i>	31
2	Ruths kennismaking met Boaz (Ruth 2)	35
	<i>Toepassing</i>	51
3	Ruths gewaagde verzoek aan Boaz om haar te lossen (Ruth 3)	53
	<i>Toepassing</i>	69
4	Ruths lossing en moederschap (Ruth 4)	73
	<i>Toepassing</i>	85
	Literatuur	89

Inleiding

In het Bijbelboek Ruth (רות) maakt de lezer kennis met de geschiedenis van enkele voorouders van koning David. Het is een historisch verhaal, op een heel aantrekkelijke en zelfs romantische wijze opgeschreven. Het boek geeft blijk van een hoge moraal en groot Godsvertrouwen. In dit Bijbelboek lezen we hoe de Bethlehemiet Elimelech (met zijn vrouw Naomi en zijn twee zonen Machlon en Chilion) vanwege een hongersnood naar het land Moab vertrok. De beide jongens huwden daar, maar vervolgens stierven de drie mannen in Moab. Naomi bleef met haar beide schoondochters achter. Uiteindelijk keerde Naomi met één schoondochter berooid en arm terug naar Bethlehem om daar opnieuw een leven op te bouwen. Deze schoondochter was Ruth.

Om het boek Ruth te kunnen begrijpen is het nodig om twee dingen goed in samenhang te begrijpen en in de juiste context te kunnen plaatsen:

- (a.) hoe het grondbezit in die dagen geregeld was (*vermogensrecht*); en
- (b.) op welke wijze in Israël het leviraatshuwelijk werkte (*familierecht*).

A. *Vermogensrecht – Grondbezit en jubeljaren*

Volgens de theocratische rechten in Israël was God zelf de eigenaar van het land dat Hij aan Zijn volk als erfenis had gegeven. Het Israëlitische volk had slechts het vruchtgebruik daarvan, dat zij door loting ten erfdeel hadden gekregen. Verkochte grond moest eens in de 50 jaar, in het zogenaamde Jubeljaar, kosteloos aan de rechtmatige eigenaar worden teruggeschonken (Leviticus 25:10, 13-16, 24-28). Verkoop van grond bestond dus feitelijk niet: bij ‘verkoop’ ging het in het beste geval om het tijdelijke vruchtgebruik, totdat het Jubeljaar aanbrak en de grond teruggeschonken werd. De prijs die voor het vruchtgebruik betaald werd was dus sterk afhankelijk van het aantal jaren dat iemand zich van dit Jubeljaar bevond. Het was wel een morele plicht van de familie om het familiebezit eerder terug te kopen door een naaste bloedverwant als lossers voor het erfbezit te vragen (לוֹסֵף, *lōṣēf*, dit is: lossers). Deze lossing door een bloedverwant wijst op één van de sociale wetten die onder de Israëlieten gold. De lossers kon worden gevraagd om het familiebezit te

kopen dat verloren was gegaan of op het punt stond verloren te gaan (Ruth 4:3; vgl. Leviticus 25:25-34).

We komen dat hier tegen, als Boaz als losser het familiebezit van Elimelech wil kopen. Dat hij daarmee ook de zorg over Ruth en haar schoonmoeder Naomi op zich neemt, is een combinatie met een tweede sociale wet, die van het leviraats- of zwagerhuwelijk (die hier in bredere zin wordt uitgelegd, omdat Boaz geen zwager was).

B. Familierecht - Leviraatshuwelijk.

Voor het terugkrijgen van de grond in het Jubeljaar was het noodzakelijk dat er een rechtmatige eigenaar of erfgenaam was. In het geval van Naomi, van wie de man en beide zoons zonder andere nazaten overleden waren, was er geen rechtmatige erfgenaam. Hierdoor zou de naam en het geslacht van Elimelech uitsterven, maar ook zou het grondbezit van de familie overgaan naar de eerste, dus primaire wettige losser en zijn nageslacht (in het verhaal van Ruth is dit een onbekende losser, zie Ruth 3:12 en 4:1-6). Om dat te voorkomen was er een andere sociale wet, namelijk die van het leviraatshuwelijk. Een man (of in bredere zin: het eerstvolgende familielid in de hoogste graad) kon worden verzocht om met de weduwe van zijn broer te huwen om zo kinderen te verwekken in naam van de overledene (Ruth 4:5; vgl. Deuteronomium 25:5-10). We komen dat leviraatshuwelijk al tegen in Genesis 38. Daar stierf de man van Tamar, Er genaamd, zonder kinderen. Tamar huwde via een leviraatshuwelijk met Ers broer Onan, die zijn plichten ten opzichte van haar verzaakte en ook kinderloos stierf. Daarna moest Tamar wachten tot Sela (het jongste broertje van Er en Onan) volwassen zou zijn geworden zodat hij aan Tamar kinderen kon schenken. De eerste zoon van Sela zou dan de juridische zoon van Er zijn geworden en daarmee wettige erfgenaam van het familiebezit van Juda. Deze wet van de naaste bloedverwant werkte volgens het principe van de mate van verwantschap: de nauwste verwant had het eerste recht.

In het geval van Ruth bracht Boaz deze beide plichten als losser van het land én als leviraats-huwelijkskandidaat voor Ruth als één plicht naar voren. Zo werden het vermogensrecht (terugkopen van familiebezit) én het familierecht (huwen met de weduwe van de overleden naaste verwant) met

elkaar verbonden (HINDSON). Beiden hangen in dit verhaal dan ook sterk met elkaar samen.

Boaz' zuivere, integere en zorgzame handelen tegenover Ruth

In het geval dat voor ons ligt had Elimelech een stuk grond in Bethlehem bezeten, dat Naomi uit armoede had verkocht of zou gaan verkopen (hoofdstuk 4:3). Omdat haar zoons waren overleden had zij geen zoon meer om dat later, als het eigendom in het Jubeljaar zou aanbreken, terug in ontvangst te kunnen nemen. Het eigendom zou dan dus definitief vervallen in de handen van andere familie.

Ruth was de kinderloze weduwe van Machlon, die rechtmatig erfgenaam was van het land van Naomi's man Elimelech. De grond zou in het Jubeljaar dus niet aan zijn rechtmatige erfgenaam kunnen worden teruggeschonken, om de eenvoudige reden dat er geen erfgenaam meer was. Dit probleem zou opgelost zijn als er een man zou zijn die met Ruth zou trouwen om zo een erfgenaam voor Machlon te kunnen verwekken.

Met dit in het achterhoofd bedacht Naomi een gewaagd plan. Boaz, geen zoon maar wel bloedverwant van Elimelech, had zich jegens Ruth bijzonder vriendelijk gezind getoond (hoofdstuk 2). Hij was de man van wie Naomi hoopte dat hij de plicht van lossers zou willen vervullen: niet alleen om de verkochte grond te kopen, maar ook door te trouwen met haar schoondochter Ruth en bij haar een erfopvolger te verwekken.

Geleid door deze hoop raadde ze Ruth aan om hem met een gedurfde actie voor zich te winnen, een actie waarvan ze aannam dat Boaz die niet zou weerstaan. Naomi en Ruth moeten een enorm vertrouwen hebben gehad in het wijze handelen van Boaz op een intiem en stil moment in de nacht. Maar omdat er nog een nadere bloedverwant was die primaire rechten had op deze erfenis (zie Ruth 3:12 en 4:1-6) moest Boaz eerst de zaken naar het Israëlitische recht afwikkelen: die primaire lossers moest éérst in het openbaar afzien van zijn losserschap (wat in Ruth 4:6 daadwerkelijk gebeurt).

Stonden in het genadeleven

Een rijk inzicht dat ds. A. Moerkerken en dr. W. Wiersbe mij gaven is dat in het boek Ruth, dat uit vier hoofdstukken bestaat, heel duidelijk lessen over het geestelijke genadeleven zichtbaar worden:

- In hoofdstuk 1 wordt bij Ruth het beginnende werk van de HEERE openbaar, als ze vanuit Moab naar Bethlehem gaat, terwijl Boaz haar nog onbekend is.
- In hoofdstuk 2 komt Ruth op de dorsvloer en raapt zij aren op Boaz' akker: hier spreekt Boaz voor het eerst tot haar.
- In hoofdstuk 3 ontstaat er nood, als de geraapte gerst op geraakt is en Ruth als een arme en ellendige opnieuw naar de dorsvloer gaat en toevlucht zoekt bij haar lossen Boaz.
- In hoofdstuk 4 wordt Ruth rechtmatig door Boaz gelost en wordt zij zijn vrouw.

Het boek Ruth illustreert prachtig Gods reddingswerk. Het verhaal begint met Ruth als buitenstaander, een vreemde, maar eindigt met Ruth als lid van het Israëlitische volk omdat ze getrouwd is met Boaz. Hij betaalde de prijs om haar te (ver)lossen. Het boek illustreert daarmee de diepe relatie van een christen met Christus. In hoofdstuk 1 weet Ruth niet eens dat Boaz bestaat. In hoofdstuk 2 is Ruth een arme arbeider die aren leest op het veld van Boaz en zijn geschenken in ontvangst neemt. Voor haar is Boaz dan nog 'slechts' een machtige en rijke man die haar vriendelijk bejegend. Het keerpunt is in hoofdstuk 3, als Ruth zich aan de voeten van Boaz overgeeft en gelooft in zijn beloften. Het resultaat staat in hoofdstuk 4: Ruth is geen arme arenlezeres meer, want nu heeft ze Boaz, en alles wat hij bezit is van haar geworden. (WIERSBE)

Hier wordt zichtbaar hoe een Adamskind door God bekeerd kan worden, dat op de akker van Christus gevoed wil worden, in de nood tot Hem vlucht en tenslotte door lossing Zijn eigensom mag gaan worden. Pas als dit Adamskind de Zijne geworden is, kan met recht over hem gezegd worden: *"De HEERE vergelde u uw daad en uw loon zij volkomen, van den HEERE, den God Israëls, onder Wiens vleugelen gij gekomen zijt om toevlucht te nemen!"* (Ruth 2:12).

Tenslotte

Dit verhaal van Naomi, Ruth en Boaz is een toonbeeld van Godsvertrouwen en een hoge moraal. Het eindigt met het geslachtsregister van Boaz, die via